

ΚΑΛΕΝΤ ΧΟΣΕΪΝΙ

Χαρταετοί Πάνω
απ' την Πόλη

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

1 Δεκέμβριος 2001

Το γεγονός που με έκανε αυτό που είμαι σήμερα συνέβη στα δώδεκά μου χρόνια, κάποια παγερή, συννεφιασμένη ημέρα το χειμώνα του 1975. Θυμάμαι μάλιστα επακριβώς τη στιγμή που, κουρνιασμένος πίσω από ένα μισογκρεμισμένο φράχτη, ατένιζα το στενοσόκακο κοντά στο παγωμένο ποταμάκι. Αυτό έγινε πριν από πολλά χρόνια, αλλά η ζωή μ' έχει διδάξει πως όσοι λένε ότι μπορούν να θάψουν το παρελθόν κάνουν λάθος, αφού αυτό ανοίγει το δρόμο του προς την επιφάνεια με νύχια και με δόντια. Τώρα που ξανακοιτάζω τα πράγματα, έχω συνειδητοποιήσει πως το δρομάκι που ανέφερα το ατένιζα ακατάπαυστα τα τελευταία είκοσι έξι χρόνια. Κάποια ημέρα το περασμένο καλοκαίρι, μου τηλεφώνησε από το Πακιστάν ο φίλος μου, Ραχίμ Χαν, και μου ζήτησε να πάω να τον δω. Καθώς στεκόμουν στην κουζίνα με το ακουστικό του τηλεφώνου στο αυτί, ήξερα πως δεν ήταν απλώς ο Ραχίμ που με καλούσε, αλλά ένα ολόκληρο παρελθόν ανεξιλέτων σφαλμάτων. Όταν έκλεισα το τηλέφωνο, πήγα και περπάτησα στις όχθες της λίμνης Σπρέκελς, στη βόρεια άκρη του πάρκου της Χρυσής Πύλης. Ο ήλιος του απομεσήμερου έκανε τα νερά της λίμνης να στραφτοκοπούν, ενώ ένα σωρό μικροσκοπικά ιστιοφόρα αρμένιζαν σπρωγμένα από ένα φρέσκο αεράκι. Κοίταξα προς τα πάνω και είδα δυο κόκκινους χαρταετούς με μακριές γαλάζιες ουρές να πλέουν στον αέρα! Χόρευαν εκεί ψηλά, στη δυτική άκρη του πάρκου, πάνω από τις κορυφές των δέντρων και τους ανεμόμυλους, και καθώς ταξίδευαν πλάι πλάι ήταν σαν ένα ζευγάρι μάτια που ατένιζαν το Σαν Φρανσίσκο, την πόλη που αποκαλώ πια πατρίδα μου. Και ξαφνικά ήχησε ψιθυριστά μέσα στο μυαλό μου η φωνή του Χασάν - του Χασάν με το λαγώχειλο, ο οποίος ήταν μοναδικός στο πέταγμα των χαρταετών: "Για σένα χίλιες φορές κι άλλες τόσες!" Κάθισα σ' ένα παγκάκι του πάρκου κάτω από μια ιτιά και στο νου μου ήρθε κάτι που μου είχε πει ο Ραχίμ Χαν προτού κλείσει το τηλέφωνο, κάτι που έδειχνε να το είχε σκεφτεί την τελευταία μόλις στιγμή: "Υπάρχει τρόπος να διορθωθούν όλα". Κοίταξα τους δυο χαρταετούς και σκέφτηκα τον Χασάν και τον Μπάμπα και τον Αλή και την Καμπούλ και τη ζωή που είχα ζήσει εκεί ως το χειμώνα του 1975, ο οποίος άλλαξε τα πάντα και μ' έκανε αυτό που είμαι σήμερα. 2 Όταν ο Χασάν κι εγώ ήμασταν παιδιά, σκαρφαλώναμε στις λεύκες που βρίσκονταν δεξιά κι αριστερά στην αλέα που οδηγούσε στο σπίτι του πατέρα μου, κι από κει πειράζαμε τους γείτονες ρίχνοντας στα σπίτια τους τις ακτίνες του ηλίου μ' ένα κομμάτι καθρέφτη. Καθόμασταν αντικριστά στα πιο ψηλά κλαδιά με τα πόδια κρεμασμένα στον αέρα και τις τσέπες των παντελονιών μας γεμάτες ξερά μούρα και καρύδια. Χρησιμοποιούσαμε τον καθρέφτη καθένας με τη σειρά του και την ίδια ώρα τρώγαμε τα μούρα, πετροβολούσαμε με αυτά ο ένας τον άλλον και λέγαμε αστεία γελώντας. Βλέπω ακόμα τον Χασάν καθισμένο καβαλικευτά στα κλαδιά των δέντρων και τις ακτίνες του ηλίου να γλιστράνε μέσα από τα φυλλάκια πάνω στο σχεδόν ολοστρόγγυλο πρόσωπό του, ένα πρόσωπο όμοιο με κινεζικής κούκλας, σκαλισμένο σε χοντρό ξύλο, με πλατιά και φαρδιά μύτη και μάτια στενά, ίδια με φύλλα μπαμπού, τα οποία αντιφέγγιζαν άλλοτε χρυσαφένια, άλλοτε γκρίζα και κάποτε κάποτε ακόμα και ζαφειρένια, ανάλογα με το φως της ημέρας. Μπορώ ακόμα και βλέπω τα λεπτά και σε χαμηλή θέση αυτιά του και το μυτερό σαγόνι του, που φαινόταν σαν να το είχαν κολλήσει στο πρόσωπό του κατόπιν, καθώς και το λαγώχειλό του σχεδόν ακριβώς στη μέση, κι είχε ξεφύγει ελάχιστα το καλέμι του κατασκευαστή της κινεζικής κούκλας ή είχε απλώς κουραστεί και είχε γίνει απρόσεκτος. Καμιά φορά, ενώ βρισκόμαστε σκαρφαλωμένοι σε εκείνα τα δέντρα, παρακινούσα τον Χασάν να ρίξει με τη σφεντόνα του καρύδια στο μονόφθαλμο λυκόσκυλο του γείτονά μας. Ο Χασάν δεν

ήθελε, αλλά όταν τον παρακαλούσα με όλη μου την καρδιά, δε μου χαλούσε το χατίρι. Στην πραγματικότητα, δε μου αρνιόταν ποτέ τίποτα. Η σφεντόνα του ήταν φοβερά επικίνδυνη. Ο Αλή, ο πατέρας του Χασάν, γινόταν κυριολεκτικά έξαλλος κάθε φορά που μας τσάκωνε με τη σφεντόνα, όσο έξαλλος βεβαίως μπορούσε να γίνει ένας άνθρωπος τόσο καλοσυνάτος όσο εκείνος. Μας κουνούσε απειλητικά το δάχτυλο, μας φώναζε να κατεβούμε από το δέντρο, μας έπαιρνε τον καθρέφτη και μας έλεγε τι του είχε πει η μητέρα του, πως δηλαδή με καθρέφτες έπαιζε ο Διάβολος για ν' αποσπάσει την προσοχή των μουσουλμάνων κατά τη διάρκεια της προσευχής. "Και γελάει καθώς το κάνει αυτό", πρόσθετε πάντα μαλώνοντας το γιο του. "Ναι, πατέρα", ψέλλιζε ο Χασάν χαμηλώνοντας τα μάτια του, όμως δε με πρόδιδε ποτέ, δηλαδή δεν πρόδιδε ποτέ πως ο καθρέφτης και τα καρύδια που πετούσαμε στο σκύλο του γείτονα ήταν δικές μου ιδέες. Οι λεύκες πλαισίωναν τη στρωμένη με κόκκινα τούβλα αλέα που οδηγούσε σε μια διπλή καγκελόπορτα. Αυτή, πάλι, οδηγούσε με τη σειρά της σε ένα άλλο δρομάκι που διέσχιζε το κτήμα του πατέρα μου. Το σπίτι βρισκόταν στην αριστερή μεριά αυτού του μονοπατιού, το οποίο κατέληγε στην πίσω αυλή. Όλοι συμφωνούσαν πως το σπίτι που είχε χτίσει ο πατέρας μου, ο Μπάμπα μου, ήταν το πιο ωραίο σπίτι της συνοικίας Βαζίρ 'Ακμπαρ Χαν. Ήταν μια καινούργια και πλούσια γειτονιά στη βόρεια πλευρά της Καμπούλ και μερικοί υποστήριζαν πως το σπίτι εκείνο ήταν το πιο όμορφο σε όλη την πόλη. Είχε μια φαρδιά είσοδο πλαισιωμένη με ροδόδεντρα, η οποία οδηγούσε σ' ένα ευρύχωρο σπίτι όλο μαρμαρένια δάπεδα και φαρδιά παράθυρα. Τα δάπεδα των τεσσάρων λουτρών ήταν στρωμένα με περίτεχνα μωσαϊκά πλακάκια που είχε διαλέξει ο ίδιος ο Μπάμπα στο Ισπαχάν, ενώ τους τοίχους του στόλιζαν χρυσοκέντητα χαλιά που πάλι ο ίδιος είχε φέρει από την Καλκούτα. Όσο για το κέντρο του θολωτού ταβανιού, το κοσμούσε ένας κρυστάλλινος πολυέλαιος. Στο επάνω πάτωμα βρισκόταν το δικό μου δωμάτιο, το δωμάτιο του Μπάμπα και το γραφείο του, γνωστό και ως "καπνιστήριο", από το οποίο αναδιδόταν μόνιμα η μυρωδιά του καπνού και της κανέλας. Μέσα σε αυτό το δωμάτιο, ο Μπάμπα και οι φίλοι του βούλιαζαν στις αναπαυτικές δερμάτινες μαύρες πολυθρόνες μετά το δείπνο που τους σέρβιρε ο Αλή. Γέμιζαν τις πίπες τους -ο Μπάμπα το 'λεγε αυτό "τάισμα"- και κουβέντιαζαν τα τρία αγαπημένα τους θέματα: πολιτική, δουλειές και ποδόσφαιρο. Κάπου κάπου ζητούσα από τον Μπάμπα να μείνω μαζί τους, όμως εκείνος στεκόταν στο κατώφλι και μου έλεγε: "'Αντε τώρα. Είναι η ώρα των μεγάλων. Γιατί δεν πας να διαβάσεις κάποιο από τα βιβλία σου;" Μου έκλεινε την πόρτα και με άφηγε ν' αναρωτιέμαι γιατί γι' αυτόν ήταν πάντα "η ώρα των μεγάλων". Τότε κι εγώ κούρνιαζα κοντά στην πόρτα με τα γόνατα κολλημένα στο στήθος μου και πολλές φορές έμενα καθισμένος εκεί για μία ολόκληρη ώρα, κρυφακούγοντας τα γέλια και τις ομιλίες τους. Ο ένας τοίχος του καθιστικού, το οποίο βρισκόταν στο ισόγειο, ήταν καμπυλωτός και στολισμένος με ειδικά παραγγελμένες κορνίζες, μέσα στις οποίες απεικονίζονταν οικογενειακές φωτογραφίες, ανάμεσά τους και μια παλιά που έδειχνε τον παππού μου μαζί με το βασιλιά Ναντίρ Σαχ, βγαλμένη το 1931, δύο χρόνια πριν από τη δολοφονία του τελευταίου. Αυτός και ο παππούς μου στέκονταν μπροστά από ένα νεκρό ελάφι, φορούσαν μπότες ψηλές ως το γόνατο και είχαν κρεμασμένα στους ώμους τους τουφέκια. Μια άλλη φωτογραφία ήταν από τη βραδιά του γάμου των γονιών μου: ο Μπάμπα, εντυπωσιακός μέσα στο μαύρο κοστούμι του, και η μητέρα μου, μια χαμογελαστή νεαρή πριγκίπισσα, ντυμένη στα λευκά. Σε μια άλλη διακρινόταν ο Μπάμπα με το συνέταιρο και καλύτερό του φίλο, τον Ραχίμ Χαν. Στέκονταν έξω από το σπίτι και κανείς από τους δυο τους δε χαμογελούσε. Στη φωτογραφία αυτή το μωρό που κρατούσε ο Μπάμπα στην αγκαλιά του ήμουν εγώ, αλλά τα δάχτυλά

μου ήταν σφιγμένα γύρω από το μικρό δαχτυλάκι του Ραχίμ Χαν. Ο καμπυλωτός τοίχος για τον οποίο έκανα λόγο οδηγούσε στην τραπεζαρία, στη μέση της οποίας υπήρχε ένα μαονένιο τραπέζι όπου μπορούσαν να καθίσουν άνετα τριάντα άνθρωποι, πράγμα που συνέβαινε σχεδόν κάθε εβδομάδα, μια και στον πατέρα μου άρεσε να κάνει πολυδάπανες γιορτές. Στην πέρα μεριά της τραπεζαρίας υπήρχε ένα ψηλό μαρμάρينو τζάκι, μόνιμα φωτισμένο όλο το χειμώνα από την πορτοκαλιά λάμψη της φωτιάς. Μια μεγάλη, συρόμενη τζαμωτή πόρτα έβγαζε σε μια ημικυκλική βεράντα, η οποία έβλεπε στα δύο στρέμματα της αυλής και σε μια σειρά κερασιές. Κατά μήκος του ανατολικού τοίχου, ο Μπάμπα και ο Αλή είχαν δημιουργήσει ένα μικρό λαχανόκηπο: ντομάτες, δυόσμος, πιπεριές και μια σειρά καλαμπόκια που ποτέ δεν κατάφεραν να πάρουν τα πάνω τους. Ο Χασάν κι εγώ ονομάζαμε τον τοίχο εκείνο "Ο τοίχος των άρρωστων καλαμποκιών". Στο νότιο άκρο του κήπου, κάτω από τον ίσκιο μιας μουσμουλιάς, βρισκόταν το οίκημα για τους υπηρέτες, ένα μέτριο κτίσμα από λάσπη στο οποίο έμεναν ο Χασάν και ο πατέρας του. Εκεί, σε αυτό το καλυβάκι, είχε γεννηθεί ο Χασάν το χειμώνα του 1964, ένα μόλις χρόνο μετά το θάνατο της μητέρας μου, η οποία είχε πεθάνει στη γέννα μου. Στη διάρκεια των δεκαοκτώ χρόνων που έζησα σε εκείνο το σπίτι, μπήκα ελάχιστες φορές στο καλυβάκι του Χασάν και του πατέρα του. Όταν ο ήλιος χανόταν πίσω από τους λόφους και το παιχνίδι της ημέρας έπαιρνε τέλος, ο Χασάν κι εγώ χωρίζαμε. Εγώ περνούσα μπροστά από τα ροδόδεντρα και κατευθυνόμουν προς το σπίτι του Μπάμπα, ενώ ο Χασάν πήγαινε προς το λασποκάλυβο όπου είχε γεννηθεί κι όπου θα ζούσε όλη του τη ζωή. Θυμάμαι το καλυβάκι γυμνό, καθαρό και κακοφωτισμένο από δυο λάμπες πετρελαίου. Σε δυο αντικριστούς τοίχους του υπήρχαν δυο στρώματα και ανάμεσά τους ένα φθαρμένο χαλί με κρόσσια από τη Χεράτ, καθώς κι ένα τρίποδο, ενώ την όλη "επίπλωση" συμπλήρωνε ένα ξύλινο τραπέζι σε μια γωνιά, όπου καθόταν και σχεδίαζε ο Χασάν. Οι τοίχοι ήταν κι αυτοί γυμνοί, με μόνο τους στολίδι ένα κεντημένο χαλί με μαύρες χάντρες που σχημάτιζαν τις λέξεις "Αλλάχ-ου-ακμπάρ"* και το οποίο έχει φέρει ο Μπάμπα στον Αλή σ' ένα από τα ταξίδια του στη Μασάντ. Μέσα σε αυτό το φτωχοκάλυβο είχε γεννήσει τον Χασάν η μητέρα του, η Σαναουμπάρ, μια κρύα χειμωνιάτικη ημέρα του 1964. Ενώ η δική μου μητέρα πέθανε από αιμορραγία την ημέρα που με γέννησε, ο Χασάν έχασε τη δική του μία μόλις εβδομάδα μετά τη γέννησή του. Και την έχασε εξαιτίας κάποιου γεγονότος που για τους περισσότερους Αφγανούς είναι χειρότερο κι από το θάνατο: η μητέρα του το είχε σκάσει μ' έναν περιοδεύοντα θίασο χορευτών και τραγουδιστών. Ο Χασάν δε μιλούσε ποτέ γι' αυτήν, λες και δεν είχε υπάρξει. Αναρωτιόμουν πάντα αν την ονειρευόταν, αν ονειρευόταν πώς ήταν και πού βρισκόταν. Αναρωτιόμουν επίσης αν επιθυμούσε να τη συναντήσει. Πονούσε άραγε γι' αυτήν έτσι όπως πονούσα εγώ για τη μητέρα που δεν είχα γνωρίσει; Κάποια ημέρα που πηγαίναμε από το σπίτι του πατέρα μου στον κινηματογράφο Ζαϊνάμπ για να δούμε ένα καινούργιο ιρανικό φιλμ, θελήσαμε να κόψουμε δρόμο, οπότε πήγαμε μέσα από τους στρατώνες που βρίσκονταν κοντά στη σχολή Ιστικλάλ - ο Μπάμπα μας είχε απαγορεύσει να παίρνουμε αυτόν το δρόμο, αλλά την ημέρα εκείνη έλειπε μαζί με τον Ραχίμ Χαν στο Πακιστάν. Πηδήσαμε το φράχτη που έζωνε τους στρατώνες, διαβήκαμε ένα μικρό ρυάκι και βγήκαμε σε μια πλατιά, σκονισμένη αλάνα, όπου ήταν παρατημένα εγκαταλειμμένα άρματα μάχης. Στον ίσκιο ενός από αυτά καθόταν μια ομάδα από στρατιώτες που κάπνιζαν κι έπαιζαν χαρτιά. Μόλις μας είδαν, ένας από αυτούς σκούνησε τον διπλανό του και φώναξε στον Χασάν: "Ει, εσύ, σε ξέρω". Δεν τον είχαμε ξαναδεί. Ήταν ένας τετράγωνος άντρας με ξυρισμένο κεφάλι κι αξύριστα μαύρα γένια. Ο

τρόπος που μας χαμογέλασε με φόβισε. "Συνέχισε να περπατάς", ψιθύρισα στον Χασάν. "Ει, εσύ, ο Χάζαρος, κοίτα με όταν σου μιλάω", γάβγισε ο στρατιώτης. Ύστερα έδωσε το τσιγάρο του στον διπλανό του και σχηματίζοντας έναν κύκλο με το δείκτη και τον αντίχειρα του χεριού του, έχωσε μέσα σε αυτόν το μεσαίο δάχτυλο του άλλου χεριού του και βάλθηκε να το βάζει και να το βγάζει. "Ήξερα τη μάνα σου, το ξέρεις; Την ήξερα πάρα πολύ καλά. Της το έκανα από πίσω, δίπλα σ' αυτό εδώ το ρυάκι". Οι άλλοι στρατιώτες ξέσπασαν σε γέλια κι ένας από αυτούς έβγαλε μια διαπεραστική κραυγή. Είπα στον Χασάν να συνεχίσει να περπατάει. "Τι σφιχτό, μικρό, γλυκό μουνί που είχε!" συνέχισε ο στρατιώτης κι έκανε χειραψία με τους άλλους χαμογελώντας. Αργότερα, στα σκοτεινά, όταν η ταινία είχε πια αρχίσει, άκουσα τον Χασάν δίπλα μου ν' αναστενάζει. Στα μάγουλά του έτρεχαν δάκρυα κι εγώ έγειρα από το κάθισμά μου, τον αγκάλιασα από τους ώμους και τον τράβηξα πάνω μου. Εκείνος ακούμπησε το κεφάλι του στον ώμο μου. "Γελάστηκε", του είπα. "Σε νόμισε για κάποιον άλλον". Μου είχαν πει πως κανένας δεν είχε ξαφνιαστεί όταν η Σαναουμπάρ το 'σκάσε. Όλοι είχαν απορήσει όταν ο Αλή, ένας άνθρωπος που ήξερε απέξω κι ανακατωτά το Κοράνι, είχε παντρευτεί τη Σαναουμπάρ, δέκα χρόνια μικρότερή του, πανέμορφη, αλλά χωρίς ηθικούς φραγμούς και με πολύ κακή φήμη. Ήταν κι αυτή σίιτισσα μουσουλμάνια και από τη φυλή των Χαζάρων, όπως κι ο Αλή. Ήταν επιπλέον πρώτη ξαδέλφη του κι επομένως φυσικό να τη διαλέξει για σύζυγό του. Πέρα όμως από αυτά τα κοινά, ο Αλή και η Σαναουμπάρ διέφεραν σε όλα τ' άλλα. Ενώ τα λαμπερά πράσινα μάτια της και το διαβολικό πρόσωπό της είχαν, σύμφωνα τουλάχιστον με τις φήμες, παρασύρει στην αμαρτία αναρίθμητους άντρες, ο Αλή έπασχε από μια εκ γενετής παράλυση των κάτω μυών του προσώπου του, πράγμα που τον εμπόδιζε να χαμογελάει και τον έκανε να φαίνεται πάντα μουτρωμένος. Άρα, ήταν δύσκολο να πει κανείς αν ο πετροπρόσωπος Αλή ήταν χαρούμενος ή λυπημένος, γιατί το μόνο πράγμα πάνω του που στραφτοκοπούσε όταν ήταν χαρούμενος ή βούρκωνε όταν ήταν λυπημένος ήταν τα λοξά καστανά μάτια του. Οι άνθρωποι λένε πως τα μάτια είναι τα παράθυρα της ψυχής, κι αυτό δεν ήταν ποτέ τόσο αληθινό όσο στην περίπτωση του Αλή, ο οποίος μόνο με τα μάτια μπορούσε να φανερώσει τι ένιωθε. Είχα ακούσει πως το προκλητικό βάδισμα της Σαναουμπάρ και το λίκνισμα των γοφών της ξεσήκωνε τους άντρες. Αντιθέτως, στην περίπτωση του Αλή, η μοίρα, δηλαδή η πολιομυελίτιδα, τον είχε "προικίσει" μ' ένα ατροφικό δεξιό πόδι, όλο δέρμα και κόκαλα, κι ανάμεσά τους ένα λεπτό στρώμα μυών σαν φύλλο χαρτί. Θυμάμαι πως κάποια ημέρα, όταν ήμουν οκτώ χρόνων, ο Αλή με είχε πάρει μαζί του στην αγορά όπου είχε πάει ν' αγοράσει ναάν*. Πήγαινα ξοπίσω του μουρμουρίζοντας ενώ προσπαθούσα να μιμηθώ το βάδισμά του. Τον παρακολουθούσα καθώς το λιπόσαρκο πόδι του διέγραφε μια κυκλική κίνηση και το κορμί του έγερνε αφύσικα προς τα δεξιά κάθε φορά που στηριζόταν στο ελαττωματικό του πόδι. Μου φαινόταν αληθινό θαύμα το ότι κατάφερνε να ισορροπεί σε κάθε βήμα του. Όταν προσπάθησα να κάνω κι εγώ το ίδιο, κόντεψα να πέσω. Αυτό μ' έκανε να βάλω τα γέλια. Ο Αλή γύρισε και είδε πως προσπαθούσα να τον μιμηθώ, αλλά δεν είπε τίποτα, ούτε τότε, ούτε ποτέ. Απλώς συνέχισε να περπατάει. Το πρόσωπο του Αλή και το περπάτημά του τρόμαζαν τα μικρότερα παιδιά της γειτονιάς. Ωστόσο, το αληθινό πρόβλημα ήταν τα μεγαλύτερα παιδιά. Έτρεχαν ξοπίσω του στο δρόμο και τον κορόιδευαν καθώς προχωρούσε κουτσαίνοντας. Τον φώναζαν Μπαμπαλού ή Μπαμπούλα: "Ει, Μπαμπαλού, ποιον έφαγες σήμερα;" και δώσ' του γέλια. "Ποιον έφαγες, πλακουτσομύτη Μπαμπαλού;" Τον φώναζαν "πλακουτσομύτη" γιατί τόσο ο ίδιος όσο κι ο Χασάν είχαν τα μογγολικά χαρακτηριστικά των Χαζάρων. Το μόνο που ήξερα επί χρόνια

για τους Χαζάρους ήταν πως πρόκειται για λαό μογγολικής καταγωγής και ότι έμοιαζαν κάπως με τους Κινέζους. Τα σχολικά βιβλία μόλις που τους μνημόνευαν κι αναφέρονταν στην καταγωγή τους εντελώς περιστασιακά. Κάποια ημέρα που βρισκόμουν στο γραφείο του Μπάμπα και χάξευα τα βιβλία του, βρήκα ένα από τα παλιά βιβλία Ιστορίας της μητέρας μου. Ήταν γραμμένο από κάποιον Ιρανό που τον έλεγαν Κοραμί. Το φύσηξα να καθαρίσει από τη σκόνη και την ίδια νύχτα το πήρα κρυφά στο κρεβάτι μου κι έμεινα κατάπληκτος που βρήκα ένα ολόκληρο κεφάλαιο αφιερωμένο στην ιστορία των Χαζάρων, της φυλής στην οποία ανήκε ο Χασάν. Διάβασα λοιπόν πως η δική μου φυλή, οι Παστούν, είχαν καταδιώξει και καταπιέσει τους Χαζάρους και πως οι Χάζαροι είχαν εξεγερθεί τον 19ο αιώνα κατά των Παστούν, αλλά εκείνοι "είχαν καταστείλει την ανταρσία τους με απίστευτη βιαιότητα". Το βιβλίο έλεγε πως οι άνθρωποι της φυλής μου είχαν κατακρεουργήσει τους Χαζάρους, τους είχαν διώξει από τα χώματά τους, τους είχαν πυρπολήσει τα σπίτια τους και είχαν πουλήσει τις γυναίκες τους για σκλάβες. Το βιβλίο έλεγε ακόμα πως ένας από τους λόγους για τους οποίους οι Παστούν καταπίεζαν τους Χαζάρους ήταν το γεγονός πως οι ίδιοι ήταν σουνίτες, ενώ οι Χάζαροι σιίτες. Το βιβλίο ανέφερε ένα σωρό γεγονότα τα οποία αγνοούσα, πράγματα τα οποία οι δάσκαλοί μας δεν είχαν αναφέρει καν, αλλά ούτε κι ο ίδιος ο Μπάμπα μου είχε μιλήσει ποτέ γι' αυτά. Ωστόσο, το βιβλίο έλεγε και κάποια πράγματα που ήξερα ήδη, όπως το ότι ο κόσμος ονόμαζε τους Χαζάρους ποντικοφάγους, πλακουτσομύτηδες και υποζύγια. Είχα ακούσει άλλωστε μερικά από τα γειτονόπουλά μας ν' αποκαλούν έτσι τον Χασάν. Την επόμενη εβδομάδα, μετά το σχολείο, έδειξα το βιβλίο στο δάσκαλό μου, ιδιαίτερα το κεφάλαιο για τους Χαζάρους. Ξεφύλλισε μια-δυο σελίδες του, έκανε έναν περιφρονητικό μορφασμό και μου το επέστρεψε. "Το μόνο που κάνουν καλά οι Χάζαροι είναι να παρουσιάζουν τους εαυτούς τους ως θύματα", σχολίασε μαζεύοντας τα χαρτιά του. Μάλιστα στη λέξη "Χάζαροι" είχε σουφρώσει τη μύτη του λες κι επρόκειτο για κάποιο είδος αρρώστιας. Βέβαια η Σαναουμπάρ, που είχε την ίδια καταγωγή με τον Αλή και το ίδιο οικογενειακό αίμα, έπαιρνε κι αυτή μέρος στα πειράγματα που του έκαναν τα γειτονόπουλα. Είχα ακούσει πως δεν έκρυβε την αηδία που της προξενούσε. "'Αντρας είναι αυτός;" έλεγε κοροϊδευτικά. "'Εχω δει ένα σωρό γαιδάρους που θα ήταν πολύ καλύτεροι σύζυγοι". Τελικά οι πιο πολλοί είχαν καταλήξει στο συμπέρασμα πως ο γάμος αποτελούσε ένα είδος συμβιβασμού ανάμεσα στον Αλή και στο θείο του, τον πατέρα της Σαναουμπάρ. Έλεγαν πως ο Αλή είχε παντρευτεί την ξαδέλφη του για να βοηθήσει το θείο του ν' αποκαταστήσει -όσο ήταν δυνατόν- το κηλιδωμένο όνομά του, παρόλο που ο Αλή, ο οποίος είχε μείνει ορφανός από την ηλικία των πέντε χρόνων, δεν είχε ούτε επίγεια αγαθά ούτε περίμενε καμιά κληρονομιά. Υποθέτω πως ο Αλή δεν εκδικούνταν τους "βασανιστές" του λόγω του σακάτικου ποδιού του, κυρίως όμως λόγω του ότι ήταν άτρωτος στις προσβολές. Από τη στιγμή που η Σαναουμπάρ είχε φέρει στον κόσμο τον Χασάν, ο Αλή είχε βρει τη χαρά του - αντίδοτο στα πειράγματα που του έκαναν. Όλα έγιναν πολύ απλά. Δε χρειάστηκε ούτε γυναικολόγος ούτε αναισθησιολόγος και βεβαίως ούτε περίπλοκα μηχανήματα. Η Σαναουμπάρ απλώς ξάπλωσε σ' ένα λεκιασμένο και γυμνό στρώμα, έχοντας για μόνη βοήθεια τον Αλή και μια μαμή. Δε χρειάστηκε ιδιαίτερος κόπος, γιατί ακόμα και την ώρα της γέννησής του ο Χασάν ήταν αυτός που ήταν, δηλαδή ανίκανος να προκαλέσει πόνο σε οποιονδήποτε. Ένα-δυο βογκητά, δυο-τρεις ωθήσεις και είχε έρθει στον κόσμο, και μάλιστα χαμογελώντας. Όπως εξομολογήθηκε η φλύαρη μαμή στην υπηρέτρια κάποιου από τους γείτονες, η οποία με τη σειρά της τα είπε σε όποιον ήθελε ν' ακούσει, η Σαναουμπάρ είχε ρίξει μια ματιά στο μωρό που

κρατούσε ο Αλή στην αγκαλιά του, είχε παρατηρήσει το λαγώχειλο και είχε ξεσπάσει σ' ένα πικρό γέλιο. "Να", του είχε πει. "Τώρα έχεις το ηλίθιο παιδί σου, που από δω και μπρος θα χαμογελάει στη θέση σου". Είχε αρνηθεί ακόμα και να κρατήσει αγκαλιά τον Χασάν και πέντε μόλις ημέρες μετά τη γέννησή του είχε γίνει καπνός. Ο Μπάμπα προσέλαβε για τον νεογέννητο Χασάν την ίδια τροφό που είχε προσλάβει και για μένα. Ο Αλή μας είχε πει πως ήταν μια γαλανομάτα γυναίκα από τη φυλή των Χαζάρων από την Μπαμιγιάν, τη γνωστή πόλη με τα γιγάντια αγάλματα του Βούδα. "Τι γλυκιά, τραγουδιστή φωνή που είχε", μας έλεγε. Ο Χασάν τον ρωτούσε πάντα τι τραγουδούσε εκείνη η γυναίκα, μόνο που το ξέραμε, αφού ο Αλή μάς το είχε πει χιλιάδες φορές. Θέλαμε απλώς να τον ακούσουμε να το τραγουδάει. Τότε ο Αλή ξερόβηχε για να καθαρίσει το λαιμό του κι άρχιζε: Σε ψηλό στάθηκα βουνό και τον Αλή φώναξα, το λιοντάρι του Θεού. Ω Αλή, λιοντάρι του Θεού, βασιλιά όλων των ανθρώπων, δώσε χαρά στις θλιμμένες καρδιές μας. Κατόπιν μας θύμιζε πως όσους έχει θρέψει το ίδιο στήθος τούς ενώνει αδελφοσύνη, μια συγγένεια που ούτε ο χρόνος δεν μπορεί να φθείρει. Τον Χασάν κι εμένα μας είχε θρέψει το ίδιο στήθος, είχαμε κάνει τα πρώτα μας βήματα στην ίδια αυλή και είχαμε προφέρει τα πρώτα μας λόγια κάτω από την ίδια στέγη. Η πρώτη λέξη που είπα εγώ ήταν η λέξη "Μπάμπα". Η πρώτη λέξη που είπε ο Χασάν ήταν η λέξη "Αμίρ", το όνομά μου. Επισκοπώντας σήμερα τα πράγματα, νομίζω πως αυτές οι πρώτες λέξεις έθεσαν τις βάσεις όχι μόνο για όσα συνέβησαν το χειμώνα του 1975, αλλά και για όσα τα ακολούθησαν.